

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน พระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู และโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่าย พุทธธรรม

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ หัวหน้าโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จำนวน 1 รูป วิทยากรผู้อบรม โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จำนวน 30 ท่าน ครูผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ในระดับประถมศึกษา จำนวน 219 คน และนักเรียนผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ในระดับ ประถมศึกษา จำนวน 254 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 504 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อสำรวจสภาพและปัญหาในการจัด โครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ในระดับประถมศึกษาของศูนย์ส่งเสริม พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยรวม 9 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 5 ฉบับ และแบบ สัมภาษณ์ 4 ฉบับ โดยแบบสอบถาม มีการสอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สภาพการจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่าย พุทธธรรม ปัญหาการจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชน เข้าค่ายพุทธธรรม ส่วนแบบสัมภาษณ์ จะมีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการ อบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาปรับปรุงแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่าง

ประชากรจำนวน 22 ท่าน จากนั้นจึงนำมาแก้ไขเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามให้ตัวอย่างประชากร และเก็บข้อมูลคืนด้วยตนเอง และบาง ส่วนทางไปรษณีย์ รวมแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 504 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนและคัดเลือก ฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก เหลือแบบสอบถาม จำนวน 487 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 96.63 ส่วน แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ตัวอย่างประชากรที่เป็นหัวหน้า โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จำนวน 1 รูป วิทยากรผู้อบรมโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้า ค่ายพุทธธรรม จำนวน 8 ท่าน ครูผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู จำนวน 44 คน และนักเรียนผู้เข้ารับการอบรมโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จำนวน 48 คน รวมจำนวนตัวอย่างประชากรที่ให้สัมภาษณ์ ทั้งหมด 101 คน จากนั้นผู้วิจัยนำ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่า ร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางและความเรียง สำหรับสภาพและปัญหาในการจัด โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ใช้วิธี หาค่า ร้อยละ และเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตาราง และความเรียง ส่วนแบบสอบถามสำหรับ นักเรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมตามการรับรู้ด้วยตนเอง ใช้วิธีหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางและความเรียง

สรุปผลการวิจัย

หัวหน้าโครงการอบรม

1. สถานภาพ

หัวหน้าโครงการอบรมเป็นพระภิกษุ มีอายุ 40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท วุฒิทางศาสนา ได้วุฒิทางนักรรรมเอก วุฒิทางบาลี ได้เปรียญธรรม 4 บวชเป็นพระภิกษุมานาน 10 พรรษา มีประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือความรู้ทางพระพุทธศาสนา มากกว่า 10 ปี

2. สภาพและปัญหาการจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ด้านการเตรียมการจัดอบรม ประกอบด้วย

การกำหนดวัตถุประสงค์

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูมีการกำหนด

วัตถุประสงค์ในการอบรม โดยระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรม กำหนดจากสภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และตามสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน ซึ่งต้องสอดคล้องกับ นโยบายและหลักการทำงาน ของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา แห่งประเทศไทย และจะต้องกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้สื่อความหมายตรงกัน ในการสำรวจ ปัญหาความต้องการและความจำเป็นของผู้เข้ารับการอบรม จะมีคณะทำงานเป็นผู้สำรวจ ความจำเป็นในการอบรมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามหลักวิชา มีการศึกษาจากข้อมูลการประเมินผล การฝึกอบรมด้านจริยธรรมของหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งให้หน่วยงานทางการศึกษากำหนด ความจำเป็นและความต้องการในการอบรม และให้ครูผู้เข้ารับการอบรมเสนอความต้องการในการอบรมมาให้พิจารณาด้วย สำหรับวัตถุประสงค์ของการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูเพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีในการพัฒนาจริยธรรม สร้างเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีบุคลิกลักษณะที่ดี มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำความรู้และ ประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล รวมทั้งสามารถลด ละ เลิก อบายมุขได้

ปัญหาที่พบ คือ บางครั้งหน่วยงานเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูมาให้ก่อน จึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม กำหนด วัตถุประสงค์ในการอบรม โดยระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรม กำหนดจากสภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน ซึ่งต้อง สอดคล้องกับนโยบายและหลักการทำงานของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย และ สอดคล้องกับแนวเหตุผลของการดำเนินโครงการ โดยสามารถวัดและประเมินผลได้ และจะต้อง มีการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรให้สื่อความหมายตรงกัน ในการสำรวจปัญหาความต้องการและ ความจำเป็นของผู้เข้ารับการอบรมจะมีคณะทำงานเป็นผู้สำรวจความจำเป็นในการฝึกอบรม ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามหลักวิชา ศึกษาข้อมูลจากปรากฏการณ์ด้านจริยธรรมในสังคม และจาก การประเมินผลการฝึกอบรมด้านจริยธรรมของหน่วยงานอื่น ๆ รวมทั้งให้หน่วยงานทางการศึกษา กำหนดความจำเป็นและความต้องการในการอบรม และให้โรงเรียนที่ผู้เข้ารับการอบรม ศึกษาอยู่เสนอความต้องการในการอบรมมาให้พิจารณาด้วย สำหรับวัตถุประสงค์ของการอบรม เยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีในการพัฒนาจริยธรรม สร้างเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีบุคลิกภาพที่ดี มุ่งเน้น ให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เกิดความศรัทธา เข้าใจในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

การจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมด้านการกำหนด
วัตถุประสงค์ ไม่มีปัญหา

การกำหนดหลักสูตร

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู กำหนดเนื้อหาใน
การอบรม โดย มีการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน มีการให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนด และ
จากการหาความจำเป็น และความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และได้ยึดตามแนวเนื้อหาใน
หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการร่วมด้วย ซึ่งแนวทางในการกำหนดกิจกรรมนั้นได้กำหนด
ตามวัตถุประสงค์และให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด และต้องคำนึงถึงสภาพความต้องการ
วัยของผู้เข้ารับการอบรม และประโยชน์ที่จะได้รับของผู้เข้ารับการอบรม โดยมีรูปแบบในการ
จัดอบรมแบบอยู่ประจำพักค้างคืน ให้ผู้เข้ารับการอบรมได้พัฒนาทั้งด้านวิชาการ ร่างกาย
และจิตใจ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ตลอดจนเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์
ซึ่งกันและกัน

ปัญหาที่พบคือ เนื้อหาในการอบรมมีมากเกินไปทำให้ยากต่อการกำหนด
กิจกรรม

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม กำหนดเนื้อหาใน
การอบรม โดยการศึกษา ค้นคว้าร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน ยึดตามแนวเนื้อหาในหลักสูตรของ
กระทรวงศึกษาธิการ มีการกำหนดจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และจากการหา
ความจำเป็นและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งแนวทางในการกำหนดกิจกรรมได้กำหนด
ตามวัตถุประสงค์ และให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด และคำนึงถึงสภาพความต้องการ
วัยของผู้เข้ารับการอบรมและประโยชน์ที่จะได้รับกับผู้เข้ารับการอบรม โดยมีรูปแบบในการ
จัดอบรมแบบอยู่ประจำพักค้างคืน เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และ
เน้นการฝึกปฏิบัติให้เกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะ ให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมและได้
พัฒนาทั้งด้านวิชาการ ร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งมีการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาจริยธรรม
อย่างต่อเนื่อง

การจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ด้านการกำหนดหลักสูตร
ไม่มีปัญหา

การสนับสนุนการดำเนินงานจัดอบรม

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู จัดเตรียมสื่อใน
การอบรม โดยจัดประชุมเกี่ยวกับการผลิตสื่อและการใช้สื่อ โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้
คำแนะนำ และร่วมกันจัดทำสื่อที่ใช้ในการอบรม การกำหนดระยะเวลาในการจัดอบรมนั้น
สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งระยะเวลาของแต่ละเนื้อหา แต่ละกิจกรรมมีการกำหนดไว้
ชัดเจนและสอดคล้องสัมพันธ์กัน ตามตารางเวลาการอบรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งมีการจัดเนื้อหาทั้ง

การปฏิบัติกิจกรรมควบคู่กันไป สำหรับการอบรมแต่ละครั้งประมาณ 3-5 วัน มีทั้งภาคเช้า กลางวัน และกลางคืน ในการจัดบุคลากรที่เป็นวิทยากรในการอบรม ได้จัดวิทยาการตาม ความสามารถของตัวบุคคล ผู้ที่เป็นวิทยากรเป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน เป็นพระภิกษุหรือฆราวาสที่ผ่านการอบรมหรือมีประสบการณ์ในการจัดอบรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สำหรับการจัดงบประมาณ มีการจัดทำไว้ล่วงหน้าเป็นแผนระยะยาว มีการกำหนด แหล่งงบประมาณสนับสนุน ซึ่งได้จากเงินค่าลงทะเบียนจากผู้เข้ารับการอบรม เงินสนับสนุนจาก องค์กรเอกชน หน่วยงานทางการศึกษา เช่นกระทรวงศึกษาธิการ จากผู้มีจิตศรัทธาบริจาค และ งบประมาณของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย หัวหน้าโครงการอบรมมีความ เห็นว่าการจัดอบรมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก

ปัญหาที่พบคือ จำนวนสื่ออุปกรณ์มีไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม และขาดความร่วมมือจากบุคลากรอื่น ๆ ในการให้คำแนะนำในการผลิตสื่อ การกำหนดระยะเวลา ในการอบรมน้อยเกินไป ทำให้จัดเนื้อหาและกิจกรรมไม่ตรงตามหลักสูตร วิทยากรในการอบรม มีจำนวนไม่เพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรมในแต่ละครั้ง และขาดวิทยากรที่มีคุณวุฒิ มีความสามารถ และมีจิตวิทยาสูงมาเป็นวิทยากร งบประมาณในการจัดอบรมมีไม่เพียงพอ โดยเฉพาะเกี่ยวกับงบประมาณในการจัดเตรียมสื่อ การเบิกจ่ายงบประมาณมีขั้นตอนมากเกินไป มีความยุ่งยาก ไม่ สะดวกในการเบิกจ่าย และในการจัดสรรงบประมาณล่าช้าไม่ทันต่อการอบรม

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม มีการจัดเตรียมสื่อ ในการอบรม โดยสำรวจสื่อที่จะสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เลือกสื่อที่ใช้ใน การอบรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เข้ารับการอบรม จัดประชุมเกี่ยวกับการ ผลิตสื่อ และการใช้สื่อ โดยเชิญวิทยากรภายนอกมาให้คำแนะนำในการผลิตและใช้สื่อ และ ร่วมกันจัดทำสื่อที่ใช้ในการอบรม กำหนดระยะเวลาในการอบรมในแต่ละเนื้อหา แต่ละกิจกรรมไว้ ชัดเจน และสอดคล้องสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับ ระยะเวลาในการอบรม แต่ละครั้งประมาณ 3-5 วัน ซึ่งมีทั้งภาคเช้า กลางวัน และกลางคืน มีการจัดตารางเวลาในการ อบรมเกี่ยวกับเนื้อหาและกิจกรรมควบคู่กันไป ส่วนบุคลากรที่ปฏิบัติงานเป็นวิทยากร ก็เป็นครูที่ สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนและพระภิกษุหรือฆราวาสที่ผ่านการอบรมหรือมี ประสบการณ์ในการจัดอบรมทางคุณธรรมจริยธรรมมาแล้ว ในการจัดวิทยากรในแต่ละกิจกรรมจัด ตามความสามารถของตัวบุคคล สำหรับการจัดทางงบประมาณ มีการจัดทำไว้ล่วงหน้าเป็นแผน ระยะยาว มีการกำหนดแหล่งงบประมาณสนับสนุน ซึ่งได้จากการสนับสนุนจากองค์กรเอกชน และหน่วยงานทางการศึกษา และจากเงินงบประมาณของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่ง ประเทศไทย

ปัญหาที่พบคือ งบประมาณสำหรับการจัดโครงการมีไม่เพียงพอในการจัดเตรียมสื่อ การกำหนดระยะเวลาในการอบรมน้อยเกินไป ทำให้จัดเนื้อหาและกิจกรรมไม่ตรงตามหลักสูตร และช่วงเวลาที่จัดอบรมไม่เหมาะสม เช่น ใกล้เคียงกับงานประเพณีต่างๆ และบุคลากรในการปฏิบัติงานมีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม รวมไปถึงไม่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรภายนอก และงบประมาณในการจัดอบรมมีไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า ไม่ทันต่อการอบรม ขาดแหล่งเงินทุนที่จะสนับสนุนงานอบรมอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

สรุปสภาพและปัญหาของโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู และโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม พบว่าหัวหน้าโครงการอบรมมีการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดหลักสูตร และมีการสนับสนุนการดำเนินจัดอบรมที่คล้ายคลึงกัน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน แต่วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม แต่ละโครงการจะแตกต่างกัน ซึ่งปัญหาในการจัดโครงการทั้ง 2 โครงการ จะพบว่ามีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน คือ วิทยากรในการอบรมมีไม่เพียงพอ สื่อ อุปกรณ์ รวมทั้งงบประมาณมีไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม

วิทยากร

1. สถานสภาพ

วิทยากร จำนวน 26 ท่าน เป็นพระภิกษุ 14 รูป ขรราวาส 12 คน เป็นเพศชาย 8 คน หญิง 4 คน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.9 มีอายุอยู่ในช่วง 20-30 ปี และร้อยละ 42.3 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าอนุปริญญา ส่วนวุฒิทางศาสนา มีวุฒิทางธรรมชั้นสูงสุด ระดับนักธรรมเอก คิดเป็น ร้อยละ 53.8 วุฒิทางบาลีชั้นสูงสุด ส่วนใหญ่ ได้เปรียญธรรม 3 คิดเป็น ร้อยละ 7.7 และมีวุฒิทางศาสนา เกี่ยวกับหลักสูตรอภิธรรม 2 ปี ร้อยละ 22.1 และพระวิทยากรส่วนใหญ่ มีจำนวนพรรษาที่บวช 5-10 พรรษา สำหรับขรราวาส ส่วนใหญ่มีอาชีพ รับราชการครู และรับราชการในสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย คิดเป็น ร้อยละ 15.4 ส่วนประสบการณ์ในการอบรมความรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือความรู้ทางพระพุทธศาสนา ส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.8 มีประสบการณ์ 5-10 ปี

2 สภาพและปัญหาการจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ด้านการจัดดำเนินการอบรม ประกอบด้วย

การเตรียมความพร้อมของวิทยากร

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูวิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.2 มีการเตรียมความพร้อมในการอบรม โดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้ารับการอบรม และเตรียมเนื้อหาที่ใช้ในการอบรม จำนวนเท่ากัน

ปัญหาที่พบ วิทยากร ร้อยละ 57.7 มีปัญหาในเรื่องมีภาระต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่อื่นอีก

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.3 มีการเตรียมความพร้อมในการอบรมโดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้ารับการอบรม จัดเตรียมเนื้อหาที่ใช้ในอบรม และเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ เช่น แผ่นใส เทปเพลง

ปัญหาที่พบ วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.4 มีภาระต้องรับผิดชอบในหน้าที่อื่น ๆ อีก

เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.3 ใช้เนื้อหา เรื่องกฎแห่งกรรม โดยเนื้อหาที่จัดอบรม มุ่งเน้นให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ เนื้อหาที่วิทยากรเห็นว่ามีความสำคัญในการอบรมคือ อุดมการณ์ และวิญญาณของความเป็นครู และเนื้อหาในการอบรมนั้นควรเน้นเนื้อหาตามหลักสูตรเดิมที่กำหนดไว้ให้เข้มข้น โดยการเพิ่มระยะเวลาในการอบรม

ปัญหาที่พบ วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.4 มีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา บางเรื่องยากแก่การอธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจได้ในระยะเวลาสั้น ๆ เนื้อหาบางอย่างกว้างเกินไป ไกลตัวผู้อบรม และไม่ตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม จำนวนเท่ากัน

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 ใช้เนื้อหาเรื่อง พื้นฐานของพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม ความกตัญญูกตเวที การวิเคราะห์สภาพสังคม และบทบาทของเยาวชนกับการพัฒนาสังคม เนื้อหาที่จัดอบรมนี้ มุ่งเน้นให้มีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองและพระพุทธศาสนา วิทยากรส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า เนื้อหาที่สำคัญในการอบรม คือ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวที กฎแห่งกรรม และบาปบุญ และยังมีความเห็นว่าทุกเนื้อหาสำคัญเท่ากันหมด แต่อัตราส่วนความมากน้อยของเนื้อหาที่อบรมต่างกัน สำหรับเนื้อหาที่ควรจัดเพิ่มเติม คือ พุทธประวัติ การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกันในสังคม และยังมีความเห็นว่าควรเน้นเนื้อหาในหลักสูตรให้เข้มข้นโดยเพิ่มเวลาและเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรที่ผู้เข้ารับการอบรมยังขาดอยู่ และเนื้อหานั้นต้องจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของเด็ก

ปัญหาที่พบ วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.8 มีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา บางเรื่องยากแก่การอธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจได้

เทคนิควิธีการอบรม

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากร ส่วนใหญ่

ร้อยละ 100 ใช้กิจกรรมสร้างเสริมอุดมการณ์ และกิจกรรมปลูกจิตสำนึก และใช้เทคนิคการอบรมแบบฝึกปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 96.2 วิทยากร มีความเห็นว่ากิจกรรมที่สำคัญคือ กิจกรรมปลูกจิตสำนึกและกิจกรรมสร้างเสริมอุดมการณ์

ปัญหาที่พบ วิทยากร ร้อยละ 53.8 ขาดความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคนิควิธีการอบรม

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 ใช้กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรมและสร้างปณิธานใจ กิจกรรมสวดมนต์และฝึกสมาธิ และกิจกรรมบวชศรีสุขวัณ โดยใช้เทคนิคการบรรยาย คิดเป็น ร้อยละ 100 กิจกรรมที่วิทยากรส่วนใหญ่ มีความเห็นว่ามีค่าสำคัญคือ กิจกรรมสร้างความสามัคคี และเสียดสละ

ปัญหาที่พบ วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.8 มีปัญหาเกี่ยวกับ ผู้อบรม ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคนิควิธีการอบรม

สื่อในการอบรม

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากรใช้สื่อในการอบรมเป็นประจำทุกครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 65.4 และสื่อที่ใช้มากที่สุด คือ สไลด์ วีดีโอเทป และเครื่องฉายข้ามศีรษะ คิดเป็น ร้อยละ 88.5

ปัญหาที่พบ วิทยากร ร้อยละ 61.5 มีปัญหาเกี่ยวกับสื่อที่ใช้มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอสำหรับผู้เข้ารับการอบรม

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.5 ใช้สื่อเป็นประจำทุกครั้ง สื่อที่ใช้มากที่สุด คือ เพลง คิดเป็นร้อยละ 100

ปัญหาที่พบ วิทยากร ร้อยละ 65.4 มีปัญหาเกี่ยวกับ สื่อที่ใช้มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอสำหรับผู้เข้ารับการอบรม

สถานที่ที่ใช้ในการอบรม

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 100 จัดสถานที่สำหรับทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติ

ปัญหาที่พบ วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.9 มีปัญหาเกี่ยวกับ ขาดงบประมาณที่ใช้ในการจัดอาคารสถานที่ในการอบรม และสถานที่ที่ใช้ในการอบรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.5 จัดสถานที่สำหรับใช้ในการอบรม จัดสถานที่สำหรับพักอาศัย ในขณะที่อยู่รับการฝึกอบรม และจัดสถานที่สำหรับทำกิจกรรมฝึกปฏิบัติ

ปัญหาที่พบ วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.1 มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้ในการอบรม มีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

การวัดและประเมินผล

การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.5 วัดและประเมินผลหลังการอบรม โดยให้เล่าพฤติกรรมความรู้สึกรู้สึกของตนเอง และ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.6 มีการวัดและประเมินผลในด้านความเข้าใจและการนำไปใช้

ปัญหาที่พบ วิทยากร ร้อยละ 57.7 มีปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทำได้ยาก

สำหรับการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.5 มีการวัดและประเมินผลหลังการอบรม โดยการใช้แบบทดสอบ คิดเป็น ร้อยละ 84.6 และวิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.2 มีการวัดและประเมินผลด้านการนำไปใช้

ปัญหาที่พบ วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.2 มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับพฤติกรรมทำได้ยาก

โดยสรุปสภาพของโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม พบว่า วิทยากรมีการใช้เนื้อหาของการอบรมและ กิจกรรมบางกิจกรรม สื่อที่ใช้ และการวัดและประเมินผล แตกต่างกันในบางเรื่อง โดยเนื้อหาของ การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูเน้นในด้านให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ โดยวิทยากรส่วนใหญ่ใช้เรื่องกฎแห่งกรรม ใช้กิจกรรมสร้างเสริมอุดมการณ์ และกิจกรรมปลูกจิตสำนึก ซึ่งนำสื่อ สไลด์ วีดีโอเทป และเครื่องฉายข้ามศีรษะมาใช้ และมีการวัดและประเมินผล โดยการใช้เล่าพฤติกรรมความรู้สึกรู้สึกของตนเอง และวิทยากรส่วนใหญ่วัดและประเมินผลด้านความเข้าใจและการนำไปใช้

ส่วนเนื้อหาของการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม เน้นเรื่อง การสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเองและพระพุทธศาสนา โดยใช้เนื้อหาเรื่องพื้นฐานของพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม ความกตัญญูคุณงามความดี บทบาทของเยาวชนกับการพัฒนาสังคม และใช้กิจกรรมหลาย กิจกรรมร่วมกัน คือ กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมปลูกฝัง คุณธรรมและสร้างปณิธานใจ กิจกรรมสวดมนต์ และฝึกสมาธิ และกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ ซึ่ง ส่วนใหญ่ นำเทคนิคการบรรยายมาใช้ และสื่อที่ใช้ในการอบรม คือ เพลง มีการวัดและประเมินผล โดยการใช้แบบสอบถาม และวัดและประเมินผลในด้านการนำไปใช้

ครูผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู

1. สถานภาพ

ครูผู้เข้ารับการอบรม เป็นเพศชาย 69 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 หญิง 150 คน

คิดเป็นร้อยละ 68.5 ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.4 สมรสแล้ว และร้อยละ 31.5 มีอายุอยู่ในช่วง 41-45 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.8 และส่วนใหญ่ สอนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ จำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 48.4 และส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.6 มีประสบการณ์ในการสอนพระพุทธศาสนา 1-5 ปี โดยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือพระพุทธศาสนามากที่สุด 1 ครั้ง คิดเป็น ร้อยละ 75.3 สาเหตุที่เข้ารับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู เพราะเป็นคำสั่งของผู้บริหารระดับสูง คิดเป็น ร้อยละ 63.9 และได้รับทราบเกี่ยวกับการอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย จากผู้บริหารโรงเรียน คิดเป็น ร้อยละ 83.6 ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.6 มีอุดมคติที่ยึดในการปฏิบัติตนคือ ดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรมและกฎระเบียบของสังคม

2 ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ประกอบด้วย

เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรม

ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 84 ได้รับเนื้อหาในเรื่อง เทคนิคการสอนและสื่อการสอนพระพุทธศาสนา และการสอดแทรกคุณธรรมให้กับนักเรียนให้ได้ผล จำนวนเท่ากัน เนื้อหาในการอบรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาในหลักสูตรอยู่ในระดับมาก คิดเป็น ร้อยละ 47 และเนื้อหาที่ได้จากการอบรมตรงตามความต้องการมาก คิดเป็นร้อยละ 49.2 และครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 25 ต้องการให้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมและข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา

เทคนิควิธีการที่ได้รับจากการอบรม

ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 92.2 ได้รับกิจกรรมจากการอบรม คือ กิจกรรมการสวดมนต์และฝึกสมาธิ และกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ จำนวนเท่ากัน ครูร้อยละ 52 มีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก และให้ความสนใจและมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรม สวดมนต์และฝึกสมาธิ คิดเป็นร้อยละ 79 สำหรับสื่อและเทคนิคการอบรมที่ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.8 ให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ การใช้เพลง และครู ร้อยละ 90.9 มีความเห็นว่ากิจกรรมที่จัดในการอบรมมีความเหมาะสมแล้ว

แนวคิดและทัศนคติที่ได้รับจากการอบรม

ครู ส่วนใหญ่ ร้อยละ 85.5 มีแนวคิดและทัศนคติหลังจากการอบรม คือ มีความต้องการที่จะนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ให้เด็กเกิดประโยชน์กับนักเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรม และการนำไปใช้

ครูร้อยละ 82.6 ได้รับประโยชน์จากการอบรมในเรื่อง ได้ความรู้เพิ่มเติม และสนองความต้องการในด้านทำให้ครูได้ความรู้และแนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาที่ดีและมีประโยชน์ เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 68.2 เมื่อเข้ารับการอบรมแล้ว ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.3

มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังจากการอบรมคือ เข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ครูร้อยละ 85.4 มีการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ในห้องเรียน โดยการเล่านิทาน และใช้วิธีการปฏิบัติเพื่อทำสมาธิ ในการสอนให้กับนักเรียน

ภายหลังจากการเข้ารับการอบรม ครูร้อยละ 79.5 สามารถปฏิบัติงานด้านการสอนด้วยความรักและความเต็มใจเป็นผลสำเร็จมากที่สุด และครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 31.8 นำเรื่องการนั่งวิปัสสนาทำสมาธิ มาใช้กับตัวเอง และมีความพอใจที่ความรู้ที่ได้รับมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการทำงานและใช้ในชีวิตรประจำวัน คิดเป็น ร้อยละ 84 แต่ครูร้อยละ 65.9 ยังไม่พอใจในตัวเองเกี่ยวกับการนำความรู้จากการอบรมไปใช้ ในส่วนของการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในโรงเรียน ครูส่วนใหญ่ร้อยละ 90.4 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ในเรื่องการทำความดีในชีวิตรประจำวัน การนำความรู้จากการอบรมมาใช้ ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 27.3 ไม่มีปัญหาอุปสรรค และครูในโรงเรียนที่ไม่ได้เข้ารับการอบรมสนใจซักถาม เกี่ยวกับเรื่องที่ครูผู้เข้ารับการอบรมได้ไปอบรมมา คิดเป็น ร้อยละ 81.8 หลังจากการอบรม ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.2 อยากเข้ารับการอบรมอีก เพราะได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่ดี และมีประโยชน์

ปัญหาจากการเข้ารับการอบรม

ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 24.2 มีความคิดเห็นว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู คือ กิจกรรมที่จัดให้ผู้เข้ารับการอบรมมีมากเกินไปไม่สามารถปฏิบัติได้ภายในเวลาที่กำหนด

โดยสรุปพบว่า เนื้อหาที่ครูส่วนใหญ่ได้รับ คือ เรื่อง เทคนิคการสอน และสื่อการสอนพระพุทธศาสนา และการสอดแทรกคุณธรรมให้กับนักเรียนให้ได้ผล ซึ่งไม่สอดคล้องกับเนื้อหาที่วิทยากร ส่วนใหญ่ใช้ คือ วิทยากรส่วนใหญ่ใช้เนื้อหา เรื่อง กฎแห่งกรรม แต่เนื้อหาที่ครูได้รับก็ตรงตามความต้องการของครูอยู่ในระดับมาก และครูต้องการให้เพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักธรรมและข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา แต่วิทยากรมีความเห็นว่า ควรใช้หลักสูตรเดิม แต่เน้นเนื้อหาให้เข้มข้น สำหรับกิจกรรมการอบรมครูสนใจกิจกรรมสวดมนต์และฝึกสมาธิ และกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ แต่วิทยากรเน้นกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรม และกิจกรรมปลูกจิตสำนึก และสื่อที่ครูสนใจก็คือ เพลง แต่วิทยากรส่วนใหญ่ใช้สไลด์ วีดีโอเทป เครื่องฉายข้ามศีรษะ ซึ่งจากการเข้ารับการอบรมแล้วนั้น ครูเกิดพฤติกรรม ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการในการอบรม โดยมีการปฏิบัติหลังการอบรมที่ครูนำไปใช้กับนักเรียน และใช้กับตัวครูเอง คือ ครูนำเนื้อหาและกิจกรรมที่ตนได้รับจากการเข้าอบรมที่ทางวิทยากรจัดให้ เช่น การสอนศิษย์ด้วยความรัก และความเต็มใจ การนั่งวิปัสสนาทำสมาธิ การเล่านิทาน ไปใช้ เป็นต้น

สำหรับสิ่งที่เป็นปัญหาจากการเข้ารับการอบรม คือ กิจกรรมที่จัดให้กับครูมีมากเกินไป ไม่สามารถปฏิบัติได้ภายในเวลาที่กำหนด

นักเรียนผู้เข้ารับการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม

1. สถานภาพ

นักเรียนผู้เข้ารับการอบรมเป็นเพศชาย 106 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 หญิง 135 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.1 อยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการเรียนอยู่ในระดับ 3.00-4.00 คิดเป็นร้อยละ 64 และวิชาที่ชอบเรียนมากที่สุดคือ คณิตศาสตร์ คิดเป็น ร้อยละ 41.5 สาเหตุที่เข้ารับการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม เพราะสมัครใจเข้ารับการอบรมเอง ร้อยละ 71.8 ประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 85.5 มีอุดมคติในการปฏิบัติตน คือ ดำรงชีวิตอยู่ในศีลธรรม และกฎระเบียบของสังคม คิดเป็นร้อยละ 58.1

2. ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ประกอบด้วย

เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรม

นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 90 ได้รับเนื้อหา เรื่องความกตัญญูคุณกตเวทิตี เนื้อหาในการอบรมมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนมาก คิดเป็นร้อยละ 36.9 และตรงตามความต้องการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.6 นักเรียน ร้อยละ 27.1 ไม่ต้องการให้เพิ่มเติมเนื้อหาอื่น ๆ อีก เพราะเนื้อหาเดิมคืออยู่แล้ว

เทคนิควิธีการที่ได้รับจากการอบรม

นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 95.4 ได้รับกิจกรรมจากการอบรม คือ กิจกรรมสร้างความสามัคคี และนักเรียน ร้อยละ 45.6 มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.1 ให้ความสนใจ และต้องการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างความสามัคคี มีความสนใจสื่อและเทคนิคการอบรมเกี่ยวกับการเล่นนิทานเป็นพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 87.1 และนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.7 มีความเห็นว่า กิจกรรมที่จัดอบรมนั้นคืออยู่แล้ว

แนวคิดและทัศนคติที่ได้รับจากการอบรม

นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.8 มีแนวคิดและทัศนคติหลังจากการอบรมว่า การทำความดีละเว้นความชั่วเป็นหลักคำสอนที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างมาก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรมและการนำไปใช้

นักเรียน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.4 ได้รับประโยชน์จากการอบรมในเรื่องได้รับความรู้เพิ่มเติม ผลการเรียนหลังจากเข้ารับการอบรมดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 79.7 และสนองความต้องการในด้านได้ความรู้เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและสภาพปัญหาสังคม

คิดเป็น ร้อยละ 62.5 นักเรียนร้อยละ 60.4 นำความรู้มาใช้จนเป็นที่พอใจอยู่ในระดับมาก เนื้อหาที่นักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.3 นำไปใช้คือเรื่องความกตัญญูทวดเวที และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดย เคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และช่วยเหลืองานต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 72.9 เมื่อเข้ารับการอบรมแล้ว นักเรียน ส่วนใหญ่ ร้อยละ 71.8 มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป คือ มีความตั้งใจ และมีสมาธิดีขึ้น มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ และรักพ่อแม่มากขึ้น จำนวนเท่ากัน นักเรียนร้อยละ 80.1 ประทับใจ การเข้ารับการอบรมว่ามีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และหลังจากเข้ารับการอบรม แล้วนักเรียนส่วนใหญ่ ร้อยละ 41.7 สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง มีความประพฤติดี และมีมารยาทเรียบร้อย หลังจากการอบรมแล้วนักเรียนร้อยละ 95.8 อยากเข้ารับการอบรมอีก เพราะ ได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา และมีความสุข สนุกสนาน ได้รู้จักเพื่อนมากขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 51.1 ในส่วนของ การปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม ตามการรับรู้ด้วยตนเอง นักเรียนมี ระดับการปฏิบัติในด้าน ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูทวดเวที ความอดทน ความสามัคคี ความเป็นผู้มีวิถุธรรมอยู่ในระดับมาก

ปัญหาจากการเข้ารับการอบรม

สิ่งที่เป็นปัญหาของนักเรียนผู้เข้ารับ คือ สถานที่จัดดำเนินงานไม่

เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 17.4

โดยสรุปพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้รับเนื้อหาใน เรื่อง ความกตัญญูทวดเวที ซึ่งตรงกับเนื้อหาที่วิทยากรจัดให้ และเนื้อหาตรงกับความต้องการของนักเรียนอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยนักเรียนได้รับและสนใจกิจกรรมสร้างความสามัคคีมากที่สุด และเป็นกิจกรรมที่ วิทยากร ส่วนใหญ่จัดให้ ในส่วนของเทคนิคการอบรม นักเรียนสนใจการเล่านิทาน แต่วิทยากรใช้ เทคนิคการบรรยาย ซึ่งจากการเข้ารับการอบรมนักเรียนเกิดพฤติกรรมตามเนื้อหา และกิจกรรมที่ จัดให้ เช่น มีความกตัญญูทวดเวที รักและเชื่อฟังพ่อแม่ ซึ่งตรงตามเนื้อหาที่วิทยากรส่วนใหญ่จัดให้ สำหรับสิ่งที่เป็นปัญหาของการอบรมนั้น นักเรียนประสบปัญหาตรงตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวิทยากร คือสถานที่จัดดำเนินงานไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนพระพุทธ ศาสนาในระดับประถมศึกษาของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย เกี่ยวกับด้าน การเตรียมการจัดอบรมของหัวหน้าโครงการอบรม ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดหลักสูตร และการสนับสนุนการดำเนินงาน ด้านการดำเนินการจัดอบรมของวิทยากร ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมของวิทยากร เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม เทคนิควิธีการการอบรม

สื่อในการอบรม สถานที่ที่ใช้ในการอบรม และการวัดและประเมินผล และด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากการอบรมของผู้เข้ารับการอบรม คือ ครู และนักเรียน ประกอบด้วย เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรม เทคนิควิธีการที่ได้รับจากการอบรม แนวคิดและทัศนคติที่ได้รับจากการอบรม ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรมและการนำไปใช้ ทำให้ทราบข้อเท็จจริง ซึ่งควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพของหัวหน้าโครงการอบรม พบว่า เป็นพระภิกษุ มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี วุฒิต่างศาสนา ได้วุฒิต่างธรรม ระดับนักธรรมเอก และมีประสบการณ์ในการอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมหรือความรู้ทางพระพุทธศาสนามากกว่า 10 ปี จึงนับได้ว่าหัวหน้าโครงการอบรม เป็นผู้ที่มีความรู้สูง และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านธรรมสูงด้วย จึงมีความเหมาะสมในส่วนของความเป็นหัวหน้าโครงการอบรม และเป็นวิทยากรในการอบรม ดังที่ปรีชา เศรษฐธร (2524) ได้กล่าวว่า คนที่มีคุณภาพดี คือคนที่มีความรู้กับคุณธรรมในสัดส่วนที่เหมาะสมกัน หรืออาจจะมีคุณธรรมมากกว่าความรู้ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของทองศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2532) ที่ว่า คนที่มีคุณภาพย่อมประกอบด้วย คุณลักษณะในด้านกรรมมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะ คุณธรรม รวมทั้งอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน

1.2 สถานภาพของวิทยากร พบว่า วิทยากรส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ ซึ่งแสดงว่าการทำงานของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานในสังกัด องค์การ ภาครัฐ และเอกชน เพื่อพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยการสนับสนุนให้พระภิกษุเทศนา สั่งสอน อบรมเรื่องการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ควรตามแนวของพระพุทธศาสนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) และส่วนใหญ่ทั้งพระภิกษุและฆราวาส จะมีวุฒิต่างธรรมขั้นสูงสุดระดับนักธรรมเอก คิดเป็นร้อยละ 53.8 ซึ่ง สมควร เหล่าสาละ (2539) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นวิทยากรอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมได้คั้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับ พระอภิธรรมและสำหรับการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ข้าราชการนั้นวิทยากร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ด้านธรรม โดยเฉพาะ เพราะถือว่าวิทยากร จำเป็นต้องรู้เนื้อหา หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทางธรรม หากไม่แม่นยำ อาจทำให้ผู้เข้ารับการอบรมหลงทางได้

1.3 สถานภาพครูผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู พบว่า ครูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.5 แสดงว่า ครูที่เป็นเพศหญิง จะสนใจที่จะศึกษา

เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนามากกว่าเพศชาย และประสบการณ์ในการสอนพระพุทธศาสนา มี 1-5 ปีเท่านั้น แสดงว่า ครูถึงแม้จะสอนมานานแต่การสอนพระพุทธศาสนาก็ยังไม่ค่อยได้สอนกันมากนัก ดังที่ ประทีป สยามชัย (2526) กล่าวว่า ทุกคนตระหนักดีว่าศาสนามีความสำคัญต่อสังคม แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วการสอนศาสนาไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียน วิชาศีลธรรมได้รับการเอาใจใส่น้อยที่สุด ถ้าเทียบกับวิชาอื่น ๆ ดังแสดงให้เห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.4 สอนภาษาไทย และคณิตศาสตร์

1.4 นักเรียนผู้เข้ารับการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จากการวิจัยพบว่า นักเรียน เป็นเพศชายและหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่จะเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะเป็นนักเรียนที่สามารถดูแลตนเองและรับผิดชอบตนเองได้ดี ในการเข้าค่ายอบรม ถ้าเป็นนักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า ประถมศึกษาปีที่ 4 การควบคุมดูแลเด็กในการอยู่ค่ายอบรมจะมีความยุ่งยากมากกว่า และระดับวุฒิภาวะของเด็กที่จะรับและเข้าใจในเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ยังมีไม่เต็มที่จะต้องใช้เทคนิควิธีการที่แตกต่างกันออกไป ส่วนสาเหตุที่เข้ารับการอบรม เพราะสนใจเข้ารับการอบรมเอง แสดงว่านักเรียนนั้นมีความสนใจในเรื่องของพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ถ้านักเรียนได้รับการปลูกฝังในแนวทางที่ถูกต้อง จนเกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ก็จะเป็นการปฏิบัติไปโดยนิสัยของนักเรียนเอง

2.จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดอบรม โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม จะนำผลการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

กำหนดวัตถุประสงค์

จากการวิจัยพบว่า โครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ มีการกำหนด วัตถุประสงค์ โดยระดมความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดอบรม กำหนดจากสภาพ ปัญหา ความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และตามสภาพความเป็นจริงของสังคมปัจจุบัน ที่ต้องสอดคล้องกับนโยบาย และหลักการทำงานของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ซึ่งวัตถุประสงค์ของ โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูก็เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ มีทักษะและทัศนคติที่ดีในการพัฒนาจริยธรรมสูงขึ้น มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล รวมทั้งสามารถ ลด ละ เลิก อบายมุขได้ ส่วน วัตถุประสงค์ของโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมก็เพื่อ ส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิด ประสบการณ์การเรียนรู้ มีทักษะ มีทัศนคติที่ดีในการพัฒนาจริยธรรม สร้างเสริมให้ผู้เข้ารับ

การอบรมมีบุคลิกภาพที่ดี มุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เกิดความศรัทธา เข้าใจในหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนาและสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากวัตถุประสงค์ของทั้ง 2 โครงการนั้น ก็มีความสอดคล้องกับหลักการของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยที่ทำงานด้านบำรุงศาสนา โดยให้การศึกษาเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ แก่ประชาชน และป้องกันอันตราย ที่จะเกิดแก่พระพุทธศาสนา ทั้งจากภายในและภายนอก โดยการให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่พุทธศาสนิกชน เพื่อเป้าหมายที่สำคัญ คือความเจริญมั่งคั่งของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นไปตามบทบาทของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยในเรื่องการเผยแผ่ธรรมะโดยการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก เยาวชนและประชาชนทั่วประเทศ ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า บางครั้งหน่วยงานที่เข้ารับการอบรมเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครุมาให้ก่อน จึงไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ ในการอบรมแต่ละครั้ง จึงควรมีการตกลงและปรึกษาร่วมกันก่อนที่จะจัดดำเนินงาน เพื่อความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน

การกำหนดหลักสูตร

จากการวิจัยพบว่า โครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ มีการกำหนด เนื้อหาในการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม โดยการศึกษาค้นคว้าร่วมกันของผู้ปฏิบัติงาน ยึดตามแนวเนื้อหาในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จากการหาความจำเป็นและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมจะคำนึงถึง สภาพความต้องการ ภัยของผู้เข้ารับการอบรม และประโยชน์ที่จะได้รับกับผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่าหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญของการฝึกอบรม เกิดจากการวิเคราะห์วิจัย หาความจำเป็นในการฝึกอบรม เป็นเครื่องมือชี้ให้เห็น แนวทางที่จะพัฒนาบุคคล ไปในทิศทางที่ต้องการ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา , 2531) และเป็นไปตามหลักการสอนศีลธรรม ของ สมทรง ปุญญฤทธิ์ (2525) และ สุมณ อมรวิวัฒน์และ ทิศนา แจมณี (2530) ที่ว่า ในการสอน จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เข้าใจความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ แล้วเลือกสิ่งที่จะสอนให้เหมาะสมกับบุคคล และในการอบรมนั้นเน้นการฝึกปฏิบัติ ให้เกิดการเรียนรู้โดยเฉพาะ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งกันและกัน โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อให้ได้พัฒนาทั้งทางด้านวิชาการ ร่างกาย และจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับ

คำกล่าวของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2531) ที่กล่าวว่า กิจกรรมในการฝึกอบรม เป็นวิธีการที่หน่วยฝึกอบรม จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรม ได้พัฒนาครบทุกด้าน ทั้งทางด้านวิชาการ ร่างกายและจิตใจ ดังนั้นหลักสูตรการฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญของการฝึกอบรม เกิดจากการวิเคราะห์วิจัย หากความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นแนวทางที่จะพัฒนาบุคคลไปในทิศทางที่ต้องการ (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ,2531)

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า เนื้อหาในการอบรมมีมากเกินไป ทำให้ยากต่อการกำหนดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เย็นใจ บุญรัตพันธ์ (2505) ที่พบว่า การจัดอบรมไม่ได้ผล เนื่องจากเนื้อหามากเกินไป ทำให้ยุ่งยากและสับสน จัดหาวิทยากรมาบรรยายได้ยาก

การสนับสนุนการดำเนินงานจัดอบรม

จากการวิจัยพบว่าในการอบรมทั้ง 2 โครงการนั้น มีการจัดเตรียมสื่อ โดยการสำรวจ เลือกสื่อที่ใช้ในการอบรม ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย มีการจัดประชุมเกี่ยวกับการผลิตสื่อและการใช้สื่อ พร้อมทั้งร่วมกันจัดทำสื่อ แสดงว่า การจัดโครงการอบรม ทั้ง 2 โครงการ มีการเตรียมการด้านสื่อเป็นอย่างดี โดยเฉพาะการผลิตและการเลือกใช้สื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ ภมร พรหมณ์แก้ว (2536) ที่กล่าวว่า เนื่องจากเทคโนโลยีทางการศึกษามีหลายประเภท และหลายชนิด จึงให้ผลและมีข้อจำกัดแตกต่างกัน การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมเท่านั้น จะทำให้เกิดคุณค่าที่แท้จริงได้

มีการกำหนดระยะเวลาในการอบรมในแต่ละเนื้อหา แต่ละกิจกรรมไว้ชัดเจน และสอดคล้องสัมพันธ์กัน รวมถึงต้องสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับข้อเสนอ ของ เรืองลักษณ์ โรจนพันธ์ (2529) เกี่ยวกับการจัดหางบประมาณที่ว่า ค่าใช้จ่ายกับเวลาในการอบรมนั้นสัมพันธ์กัน ถ้าใช้เวลาในการอบรมยาวนาน ค่าใช้จ่ายก็ย่อมเพิ่มขึ้นด้วย ในการจัดอบรมแต่ละครั้ง จึงพยายามใช้เวลาให้น้อยที่สุด แต่อาจจะมีผลกระทบต่อ การกำหนดวิธีการอบรม ทำให้จัดเนื้อหาและกิจกรรมไม่ครบหลักสูตร ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งใน การอบรม ดังนั้น ควรมีการตกลงร่วมกัน เพื่อกำหนดเวลาให้เหมาะสม ซึ่งระยะเวลาของแต่ละเนื้อหาแต่ละกิจกรรมมีการกำหนดไว้ชัดเจน และสอดคล้องสัมพันธ์กันตามตารางเวลา การอบรมที่กำหนดขึ้น และมีการจัดเนื้อหาการปฏิบัติควบคู่กันไป ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ สอนจรรยาบรรณและค่านิยมของ พันธ์ หันนาคินทร์ (2526) ที่ว่า ควรจะเน้นการปฏิบัติมากกว่า เนื้อหาและ ตรงกับคำกล่าวของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (2526) ที่ว่า สอนด้วยประสบการณ์ตรงและปฏิบัติจริง กันกว่า ทดลอง และพิสูจน์ด้วยตนเอง แสดงว่า การสอนหรือการอบรมเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา หรือคุณธรรมจรรยาบรรณนั้นต้องเน้นการปฏิบัติ ซึ่งต้องควบคู่ไปกับเนื้อหาวิชา

สำหรับบุคคลที่เป็นวิทยากรนั้น เป็นครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาใน โรงเรียนและเป็นพระภิกษุหรือภราดราสีที่ผ่านการอบรมหรือมีประสบการณ์ ในการจัดอบรมทาง

คุณธรรมจริยธรรมมาแล้ว ซึ่งเป็นการจัดที่มีพระภิกษุร่วมอบรมกับฆราวาส ในการให้พระภิกษุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดอบรมนั้น มีความจำเป็นมาก เพราะพระภิกษุที่มีคุณธรรม จะเป็น ผู้อุทิศตัวและทำงานเผยแผ่ศาสนา ที่จะ เป็นแบบอย่างให้ครูนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งครูจะยอมรับ มากกว่าที่ครูจะสอนกันเอง การดำเนินงานดังกล่าวเกี่ยวกับวิทยาการนี้ เป็นการทำงาน ตามหลักการ และจุดประสงค์ของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยโดยตรง ที่ผู้เผยแผ่ความรู้ จะต้องเป็นผู้มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ และมีความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นคุณสมบัติของพระภิกษุ และผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงโดยเฉพาะ โดยวิทยาการที่จะมีคุณสมบัติดังกล่าวที่เหมาะสม จะมาเป็นวิทยากรนั้นมีน้อย ทำให้การจัดอบรมนั้นมีปัญหาเกี่ยวกับค่านบุคลากร ดังที่หัวหน้า โครงการอบรมและวิทยากรมีความเห็นตรงกันว่า วิทยากรมีจำนวนไม่เพียงพอ ต่อผู้เข้ารับการ อบรมในแต่ละครั้ง และหาวิทยากรที่มีคุณวุฒิและมีความสามารถและมีจิตวิทยาสูงเป็นวิทยากร ดังนั้น จึงควรมีการจัดอบรมพระภิกษุและฆราวาส ให้เป็นผู้ที่สามารถจะมา เป็นวิทยากรในการฝึก อบรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยต้องมีการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม มาเข้ารับการอบรมด้วย ซึ่ง เป็นไปตาม แนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2529) ที่ กล่าวไว้ว่า ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขยายการผลิตวิทยากรและพระภิกษุวิทยากร ทางด้านการพัฒนา จิตใจหรือจริยธรรม เพื่อทำหน้าที่เป็นวิทยากรฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ และเป็นแนวร่วมของ หน่วยประสานงาน

ในส่วนของการจัดทำงบประมาณนั้นมีการจัดทำไว้ล่วงหน้าเป็นแผน ระยะยาว มีการกำหนดแหล่งงบประมาณสนับสนุนที่ได้จากการสนับสนุน ขององค์กรเอกชนและ หน่วยงานทางการศึกษาและจากเงินงบประมาณของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ในส่วน ของโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ยังมีเงินจากการลงทะเบียนของผู้เข้ารับการ อบรมอีกด้วย ในการจัดทำงบประมาณของโครงการอบรม 2 โครงการนี้ มีการทำเป็นระบบ ไว้ล่วงหน้า แสดงว่า การทำงานมีการวางแผนไว้ทั้งหมดตลอดโครงการ ว่าจะต้องทำอะไร เท่า ไร โดยการทำเป็นแผนรายปี (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2522) อันเป็นการจัดทำงบประมาณอย่าง เป็นระบบโดยที่ ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ในการทำงานจะต้องมีการวางแผน จัด ทำโครงการและจัดทำงบประมาณที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน หากอย่างหนึ่งไม่ได้

ในเรื่องของวิทยากรและงบประมาณนั้น นับว่าเป็นส่วนสำคัญมากของ การจัดโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูและโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ที่จะ เป็นประโยชน์ต่อการจัดอบรม หัวหน้าโครงการอบรมจึงมีความต้องการที่จะให้มีงบประมาณ ที่เพียงพอและต่อเนื่อง มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม และ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการจัดอบรม ซึ่งหน่วยงานในระดับเล็ก ๆ โดยเฉพาะ โรงเรียน จะเห็นความสำคัญและให้ความช่วยเหลือดีมาก เพราะได้เห็นผลที่เกิดขึ้น

กับเด็ก และบุคลากรในโรงเรียน แต่หน่วยงานในระดับสูงขึ้นไป จากระดับจังหวัดถึงระดับกระทรวง ยังไม่ตระหนักในสภาพความเป็นครู ในปัจจุบันว่าเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงเป็นงานเร่งด่วน เพราะครูดี เด็กก็จะดีตาม และปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้น เป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข ดังนั้นในการจัดอบรมทั้ง 2 โครงการนี้ ควรได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือกัน ทั้งภาคเอกชนและรัฐบาล ในการช่วยกันพัฒนาอย่างจริงจังพร้อมกันทั่วประเทศทุกโรงเรียน ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด ซึ่งจะไปแล้ว ทางรัฐบาลก็มีนโยบาย มาตรการที่เน้นให้หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือช่วยเหลือแก้ปัญหา ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่แล้ว ดังที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2529) ได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาจิตใจว่า ให้มีการปรับปรุงการประสานงาน และร่วมดำเนินงานระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ชุมชน และครอบครัว ในการส่งเสริมการพัฒนาจิตใจการปลูกฝังศาสนธรรม การอนุรักษ์ และการพัฒนาวัฒนธรรมทางวัตถุ แต่การทำงานขององค์กรเอกชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังอยู่ในรูปที่เป็นเอกเทศของตนเองไม่มีการร่วมมือกันจัดเป็นโครงการขึ้นมา

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาในด้านงบประมาณ มีไม่เพียงพอในการจัดเตรียมสื่อ จำนวนสื่ออุปกรณ์ไม่ทั่วถึงกับผู้เข้ารับการอบรม และขาดความร่วมมือจากบุคลากรอื่น ๆ ในการให้คำแนะนำในการผลิตสื่อ ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2515) ก็พบกับปัญหาอุปสรรคจากการจัดอบรมพัฒนาครูเช่นเดียวกัน คือ ขาดเงินงบประมาณ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นไม่ราบรื่น และยังมีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่อบรมไม่เหมาะสม ขาดวิทยากรที่มีความรู้ที่เหมาะสม ซึ่งในการวิจัยก็พบว่าหัวหน้าโครงการอบรมและวิทยากรมีความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับการขาดวิทยากรที่มีคุณวุฒิและมีความสามารถ มีจิตวิทยาสูงมาเป็นวิทยากรเช่นกัน สำหรับผู้ที่จะเป็นวิทยากรอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมได้นั้น จะต้องมีคุณสมบัติพิเศษคือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอบรมผู้นำการพัฒนาจิตใจมาแล้วเป็นอย่างดี มีศรัทธาในเรื่องการอบรมอย่างแท้จริงเป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ ต่องานที่ได้รับมอบหมายดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี โดย ลด ละ เลิก อบายมุข (ศูนย์ประสานงานหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ภาคเหนือ, 2527)

การเตรียมความพร้อมของวิทยากร

สำหรับโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการนี้ วิทยากรมีการดำเนินงานในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนการอบรมโดยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เข้ารับการอบรม และมีการเตรียมเนื้อหาที่ใช้ในการอบรมเหมือนกัน แสดงว่า วิทยากรให้ความสำคัญกับผู้เข้ารับการอบรมเป็นอย่างมาก ซึ่งในการให้การอบรมจะต้องคำนึงถึงผู้เข้ารับการอบรมเป็นประการสำคัญที่ ศำรงค์ ชลสุข (2533) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนหรือผู้เข้าอบรมมีความสำคัญที่สุด การอบรมจะได้ผลดีมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้เรียน โดยวิธีการในการอบรมจะต้องให้เหมาะสมกับความแตกต่าง

ระหว่างบุคคลและความพร้อมของบุคคลด้วยและในการอบรมจะต้องมีการเตรียมเนื้อหาที่ใช้อบรม เป็นสำคัญด้วย เพราะในการสอนหรือการให้การอบรม ต้องสอนให้ตรงกับเนื้อหา ตรงเรื่อง มีจุด ไม่กว้าง ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเนื้อหา ดังนั้นต้องมีการเตรียม เนื้อหา โดยการกำหนดแผนการสอน และในการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมนั้น ยังให้ความสำคัญ ในการเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์อีกด้วย เพราะเนื่องด้วยวัยของผู้เรียนในการที่จะเข้าใจเรื่อง ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องนามธรรมนั้น จำเป็นต้องมีสื่ออุปกรณ์ ซึ่งเป็น รูปธรรมมาช่วย เพื่อให้การสอนน่าสนใจ เกิดความเข้าใจได้เร็วขึ้น

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับวิทยากร มีภาระต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่อื่นอีก ทำให้ไม่มีเวลาในการเตรียมการในด้านต่างๆ เพราะ วิทยากรส่วนใหญ่ที่เป็นฆราวาส มีงานประจำทำอยู่แล้ว และวิทยากรที่เป็นพระภิกษุ บางช่วงอยู่ใน ช่วงเวลาที่เข้าพรรษา ทำให้การปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เย็นใจ บุญรัตพันธ์ (2505) ที่พบว่า การจัดวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายทำได้ยาก เพราะ แต่ละคนมีภาระมาก ดังนั้น จึงควรมีการเตรียมฝึกอบรมวิทยากรที่จะเป็นผู้ให้การอบรมไว้เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับกับจำนวนของผู้เข้ารับการอบรม และเพื่อแบ่งเบาภาระของวิทยากรที่มีอยู่ แสดงให้เห็น ว่าผู้ที่ เป็นวิทยากรในการอบรมนั้น เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นอย่างมาก เป็นผู้ที่ ทำงานด้วยใจและมีอุดมการณ์สูง

เนื้อหาในการอบรม

สำหรับโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูจากกรณีศึกษาพบว่า เนื้อหาที่วิทยากร ส่วนใหญ่ ร้อยละ 96.2 ใช้ในการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู คือ เรื่อง กฎแห่งกรรม ส่วนเนื้อหาที่ใช้ใกล้เคียงกัน คือ เรื่องเทคนิคการสอนและสื่อการสอน พระพุทธศาสนา เพราะวิทยากรต้องการให้ครูผู้เข้ารับการอบรม รู้ถึงผลของการกระทำไม่ว่าจะ เป็นการทำดี ทำชั่ว ผลของการกระทำจะส่งผลต่อผู้กระทำเสมอ จึงมีความคิดที่จะให้ครู มีความตั้งใจสอนศิษย์ด้วยใจอย่างเต็มกำลังและความสามารถ โดยให้แนวทางเทคนิคการสอนและ สื่อการสอน เพื่อให้ครูมีความรู้นำไปสอนนักเรียน และเนื้อหาในการอบรมมุ่งเน้นให้ครูผู้เข้ารับ การอบรม มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ ซึ่งมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่วิทยากร มีความเห็นว่ามีมีความสำคัญ คือเรื่องอุดมการณ์ และวิญญาณของความเป็นครู แสดงให้เห็นว่า วิทยากรให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนาจิตสำนึกของความเป็นครู ให้มีความตั้งใจในการสั่งสอน ศิษย์ อย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความเต็มใจ ซึ่งเป็นการดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ของ โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ข้อที่ว่า เพื่อพัฒนาจิตสำนึก มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยหลักธรรมนำสังคมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ให้เหมาะสมกับอาชีพ และสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

ในส่วนของโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม พบว่า เนื้อหาที่วิทยากรทุกคนใช้ในการอบรม คือ เรื่องพื้นฐานของพระพุทธศาสนา กฎแห่งกรรม ความกตัญญูคุณทวดที่ การวิเคราะห์สภาพสังคมและบทบาทของเยาวชนกับการพัฒนาสังคม แสดงว่า เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นส่วนใหญ่มีความสำคัญและจำเป็นมากที่จะใช้พัฒนานักเรียน โดยเฉพาะเรื่องความกตัญญูคุณทวดนี้ สอดคล้องกับเนื้อหาที่นักเรียนได้รับ คิดเป็นร้อยละ 90.0 รวมไปถึงเรื่อง กฎแห่งกรรม และบาปบุญ ในอันที่จะมุ่งเน้นให้มีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่า วิทยากรให้ความสำคัญในการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กให้เป็นคนดี มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมที่ว่า เพื่อให้เด็กและเยาวชน มีความศรัทธาและเข้าใจหลักคำสอนอย่างถูกต้องเกิดการพัฒนาตนเอง คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต และรู้จักทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหา บางเรื่องยากแก่การอธิบายให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจได้ในระยะเวลาสั้นๆ และสำหรับโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ยังพบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาบางอย่างกว้างเกินไปไกลตัวผู้เข้ารับการอบรม และไม่ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม ในเรื่องของการอบรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่อธิบายให้เข้าใจยาก วิทยากรจะต้องมีความรู้ความสามารถ ที่จะใช้เทคนิควิธีการหลายๆ อย่าง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจได้ ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร และจากการเข้ารับการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความแตกต่างกัน ทำให้มีความต้องการแตกต่างกันไป ดังนั้น ในการคัดเลือกหรือจัดผู้เข้ารับการอบรม ในแต่ละครั้งก็จำเป็นต้องมีการประสานงานกับผู้เข้ารับการอบรมก่อนที่จะนำผู้เข้ารับการอบรมมาเข้ารับการอบรม โดยเฉพาะผู้เข้ารับการอบรมที่เป็นนักเรียน

เทคนิควิธีการอบรม

สำหรับโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู พบว่า กิจกรรมการอบรมที่ทุกคนใช้ คือ กิจกรรมสร้างเสริมอุดมการณ์ และกิจกรรมปลูกจิตสำนึก ซึ่งเป็นการปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งเน้นของการจัดอบรม ที่ว่า เพื่อพัฒนาครูให้เป็นผู้มีวิญญาณและอุดมการณ์ครู แสดงว่าวิทยากรทุกคนมีการดำเนินงานที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในส่วนของโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม พบว่า กิจกรรมที่วิทยากรทุกคนใช้ คือ กิจกรรมสร้างความสามัคคี กิจกรรมการปรับพฤติกรรม กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมสร้างปณิธานใจ กิจกรรมสวดมนต์และฝึกสมาธิ กิจกรรมบิณฑบาตถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ แสดงว่าวิทยากรใช้กิจกรรมทุกกิจกรรมร่วมกันในการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ส่วนการใช้เทคนิคในการ

อบรมวิทยากรใช้การบรรยายทุกคน ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวก และนิยมมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุคา ชินะวนิช (2529) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและอภิปรายในการสอนศีลธรรมและพระพุทธศาสนา

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ ผู้จัดอบรมขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคนิควิธีการอบรม เนื่องจากประสบการณ์ในการอบรมน้อย ทั้งวิทยุและวุฒิการศึกษา เมื่อวิทยากรขาดความรู้ ความเข้าใจ ในเทคนิควิธีการอบรม ทำให้การจัดอบรมไม่ได้ผลเท่าที่ควร สำหรับผู้ที่เป็นวิทยากรนั้น จะต้องมีความเป็นเลิศทางด้านความรู้ และทักษะรวมกันเป็นอันดับแรก (เครือวัลย์ ล้อมภิกษาคี, 2531) และวิทยากรจะต้องมีความรู้ในหลักการ ทฤษฎีการเรียนรู้ ปรัชญาการฝึกอบรม เทคนิคและวิธีการอบรม (พลเทพ จันทรสีประเสริฐ, 2525) และไตรรัตน์ โภคพลภรณ์ (2531) และเป็รื่อง กุมุท (2521) ก็มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า วิทยากรที่ดีจะต้องสามารถนำประสบการณ์ของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสอน สามารถสาธิต อธิบาย บรรยาย และสามารถใช้สื่อการสอน อย่างมีประสิทธิภาพให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สื่อในการอบรม

ในการจัดอบรมของทั้ง 2 โครงการ พบว่า วิทยากรมีการใช้สื่อในการอบรมทุกครั้ง ทั้งนี้เพราะสื่อเป็นสิ่งที่นำมาใช้เพื่อช่วยส่งข่าวสารข้อมูล ระหว่างวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมให้ดำเนินไปด้วยดี น่าสนใจและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (เครือวัลย์ ล้อมภิกษาคี, 2531) และสื่อที่ใช้ในโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูที่ใช้มากที่สุด คือ สไลด์ วีดีโอเทป เครื่องฉายข้ามศีรษะ ร้อยละ 88.5 ส่วนโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรทุกคนใช้สื่อเพลง แสดงว่าการอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ได้ใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการอบรม สื่อส่วนใหญ่ที่นำมาใช้จะเป็นสื่อที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และการใช้สื่อนั้นมีการใช้สื่อหลายๆ อย่างในการอบรม ซึ่งตรงกับหลักการใช้สื่อเทคโนโลยีในการอบรม ของ ประหยัด จิระวรพงศ์ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ควรใช้สื่อเทคโนโลยีหลายอย่างแบบสื่อประสม นับได้ว่าการจัดโครงการอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ทั้ง 2 โครงการนี้ คึงคุณผู้เข้ารับการอบรมด้วยสื่อต่างๆ ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งการจัดที่มีประสิทธิภาพ จึงนับได้ว่าเป็นองค์กรที่มีการจัดอบรมที่มีคุณภาพองค์กรหนึ่ง

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับสื่อที่ใช้มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอกับผู้เข้ารับการอบรม เนื่องจากในการจัดโครงการอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย มีผู้เข้ารับการอบรมเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สื่อที่ใช้ไม่เพียงพอ และจากงานการอบรมมีมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมสื่อ

และจากปัญหาที่วิทยากรมีงานอื่นๆ ต้องทำอีกมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมสื่อ ผู้วิจัยจึงมีความคิดว่าควรมีเจ้าหน้าที่หรือฝ่ายที่เป็นผู้จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์โดยเฉพาะ หรือขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เกี่ยวกับสื่อที่จะใช้ในการอบรม ให้มีการใช้ร่วมกัน รวมทั้งหน่วยงานต่างๆ ทั้งเอกชนและรัฐบาล ให้มีการสนับสนุนและช่วยเหลือกับศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

สถานที่ในการอบรม

จากการวิจัยพบว่า วิทยากรของทั้ง 2 โครงการ ทุกคนจัดสถานที่ที่ใช้สำหรับฝึกปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่า วิทยากรให้ความสำคัญกับสถานที่ฝึกปฏิบัติเป็นอย่างมาก โดยมีการจัดดำเนินการเอง ทั้งนี้เพราะกิจกรรมฝึกปฏิบัติเป็นกิจกรรมที่วิทยากรเป็นผู้ดำเนินการ ต้องรู้จักและเข้าใจในสถานที่ที่ใช้ในการอบรม ส่วนโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม วิทยากรจัดสถานที่สำหรับใช้ในการอบรม สถานที่สำหรับพักอาศัยขณะอยู่รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น เพราะความไม่พร้อมของสถานที่ในการจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ที่วิทยากรเดินทางไปอบรม เนื่องมาจากผู้เข้ารับการอบรมอยู่ไกล ดังนั้นจึงควรมีการจัดศูนย์ฝึกอบรมไว้ประจำจังหวัด หรือประจำหน่วยงาน โรงเรียนควรมีการเตรียมความพร้อมร่วมกันกับผู้จัดอบรม ซึ่งในการจัดสถานที่ในการอบรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการฝึกอบรม เพราะมีส่วนสนับสนุนต่อบรรยากาศฝึกอบรมและการเตรียมงบประมาณ ซึ่งการเลือกและการจัดสถานที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจและควบคุมสมาชิกผู้เข้ารับการอบรมให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (ประหยัด จิระวรพงศ์, ม.ป.ป.)

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ใช้ในการอบรมมีสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ และโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู วิทยากรยังพบปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณที่ใช้ในการจัดสถานที่อีกด้วย ซึ่งนักเรียนก็มีความเห็นสอดคล้องกับวิทยากรด้วยว่า สถานที่ที่จัดดำเนินการไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากสถานที่ที่ใช้ในการอบรมนั้นไม่แน่นอน ถึงแม้ว่าทางศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยจะจัดสถานที่อบรมไว้ที่ ศูนย์วิปัสสนา ล้วน - เพิ่มพูน ว่องวานิช อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา แต่ผู้เข้ารับการอบรมโดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในจังหวัดไกลๆ จะไม่สามารถมาเข้ารับการอบรมได้ในสถานที่ที่จัดไว้ คณะผู้จัดอบรมจะต้องเดินทางไปจัดอบรมไปยังสถานที่ที่ผู้เข้ารับการอบรมอยู่ ซึ่งจะต้องมีการจัดเตรียมสถานที่สำหรับอบรมอีกมาก ซึ่งจะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ให้พร้อม โดยจัดเตรียมไปเอง ซึ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคมากในการที่จะทำการอบรมแต่ละครั้งพร้อมได้ ซึ่งอาคารสถานที่เป็นสิ่งสำคัญในการฝึกอบรมอย่างหนึ่ง เพราะมีส่วนสนับสนุนต่อบรรยากาศการฝึกอบรม การเลือกสถานที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจ และควบคุมสมาชิกผู้เข้ารับการอบรม ให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอโดยอัตโนมัติ

(ประหยค์ จิระวรพงศ์, ม.ป.ป.) ดังนั้น จึงควรมีสถานที่จัดไว้สำหรับฝึกอบรม โดยเฉพาะที่เป็นของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย และในแต่ละจังหวัด หน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานอื่นๆ ควรร่วมมือกันจัดสถานที่ไว้เพื่อฝึกอบรม เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะ

การวัดและประเมินผล

จากการวิจัยพบว่า ทั้ง 2 โครงการ มีการวัดและประเมินผลหลังการอบรม ร้อยละ 88.5 เป็นการวัดและประเมินผลหลังจากการอบรมจบสิ้นแล้ว สำหรับโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ใช้เทคนิควิธีการให้เล่าพฤติกรรมและความรู้สึก และโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม ใช้แบบสอบถาม ซึ่งในการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และพระพุทธศาสนานั้นเพื่อสังเกตเจตคติของผู้เข้ารับการอบรมเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองและแก้ไขสิ่งที่บกพร่อง ควรมีการใช้การวัดและประเมินผลโดยการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนาซักถาม (บรรเทา กิตติศักดิ์, 2529) และส่วนใหญ่จะมีการวัดและประเมินผลในด้านการนำไปใช้ ส่วนโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครูมีการวัดและประเมินผลในด้านความเข้าใจเพิ่มขึ้นมาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการวัดผลของกรมวิชาการ (2536) ที่มีแนวทางในการวัดผลและประเมินผลพระพุทธศาสนา ทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และการนำไปใช้หรือการปฏิบัติ ซึ่งการวัดและประเมินผลการอบรมส่วนใหญ่มีการวัด 2 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจ และการนำไปใช้ ซึ่งสามารถวัดได้สะดวกและเห็นผลได้ชัด

การจัดโครงการอบรมทั้ง 2 โครงการ พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการประเมินเกี่ยวกับพฤติกรรมทำได้ยาก ทำให้กระบวนการฝึกอบรมไม่ได้มีการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งในการประเมินผลเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรม จำเป็นที่จะต้องวัดและประเมินผลโดยมุ่งวัดสิ่งต่างๆ ดังนี้

(กรมการศึกษาค้นคว้า, 2527)

1. วัดความรู้ความคิด
2. วัดความรู้สึกและอารมณ์
3. การประเมินพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมเป็นการติดตามผล

การอบรมหลังการอบรมแล้ว 3 เดือน

การประเมินพฤติกรรมเป็นการติดตามผลการฝึกอบรมภายหลังการอบรมจะต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการประเมินผล อาศัยเวลา กำลังคน งบประมาณ และเครื่องมือที่ใช้ จึงเป็นปัญหาที่ทำให้การวัดและประเมินผลด้านนี้ทำได้ยาก (ตัญญู บุญนาค, 2520) ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา เวสารัชช, (2532) ได้เสนอปัญหาการฝึกอบรมด้านการวัดและประเมินผลการอบรมว่า เมื่อเสร็จสิ้นการฝึกอบรมแล้วที่ได้มีการติดตามผล ทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรคน วัสดุ เงิน เวลา และมีโอกาสในการทำงาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่

คิดตามผลหลังการฝึกอบรมโดยเฉพาะ หรือขอความร่วมมือให้หน่วยงานที่เข้ารับการอบรมเป็นผู้ประเมินแล้วส่งผลการประเมินมายังศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

เนื้อหาที่ได้รับจากการอบรม

1. สำหรับครูผู้เข้ารับการอบรม

เนื้อหาที่ครูได้รับจากการเข้ารับการอบรม คือ เรื่อง เทคนิคการสอนและสื่อการสอนพระพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่า จากที่ครูเข้ารับการอบรมเพราะต้องการความรู้เรื่องเกี่ยวกับเทคนิคการสอน นำไปสอนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุดใจ บุญอารี (2522) ที่พบว่า ครูต้องการให้จัดเนื้อหาอบรมโดยเน้นเรื่อง วิธีการสอนและกิจกรรมการสอน การผลิตการใช้อุปกรณ์การสอน เพื่อจะนำไปจัดกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงพอจะกล่าวได้ว่า ครูมีความตระหนักถึงความสำคัญของการสอนพระพุทธศาสนาให้กับนักเรียน แต่ยังคงขาดเทคนิค วิธีการสอนต่าง ๆ สำหรับเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปพระพุทธศาสนา วิทยากรใช้ในการอบรมน้อยที่สุดและผู้เข้ารับการอบรมก็ได้รับน้อยเช่นกัน แสดงว่าเนื้อหานี้ได้รับความสนใจจากผู้จัดอบรมและผู้เข้ารับการอบรมน้อยมาก เพราะเนื้อหานี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับครูที่จะนำไปใช้น้อย สำหรับเนื้อหาในการอบรมนั้นครูมีความเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับหลักสูตรอยู่ในระดับมาก จึงเป็นการแสดงให้เห็นว่าในการจัดหลักสูตรการอบรมนั้นยึดแนวทางในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการด้วย ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดหลักสูตรของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย แต่ก็ไม่ได้ยึดถือเป็นแนวทางโดยตรง เพราะจากการวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตรการอบรมกับเนื้อหาหลักสูตรพระพุทธศาสนา ของกระทรวงศึกษาธิการมีความสอดคล้องกันในระดับน้อย สำหรับเนื้อหาที่ได้รับจากการอบรมนี้ตรงตามความต้องการของครูอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 49.3 ซึ่งก็มีเพียงจำนวนไม่มากนัก แต่ก็ยังถือว่า การจัดหลักสูตรนั้นมีการศึกษาข้อมูลและความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ และครูมีความต้องการในเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรม และข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา เพิ่มเติม ซึ่งทางผู้จัดอบรมยังไม่ได้จัดให้ เพื่อให้การ จัดอบรมมีความสมบูรณ์สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม จึงควรจัดเนื้อหาในส่วนของหลักธรรมและข้อปฏิบัติทางพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นอีก เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีหลักธรรมตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน

2. สำหรับนักเรียนผู้เข้ารับการอบรม

การจัดเนื้อหาอบรมให้กับนักเรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนอยู่ในระดับมาก และเนื้อหาตรงตามความต้องการมากที่สุด แสดงว่าจากการเข้ารับการอบรม นักเรียนสามารถนำไปใช้กับการเรียนพระพุทธศาสนาได้มาก ซึ่งความจริงแล้วเนื้อหาในหลักสูตรพระพุทธศาสนา มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่อบรมเพียงบางเรื่องเท่านั้น และในส่วนของเนื้อหาหลักสูตรพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษา ให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นความรู้ทางทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่ แต่ในการจัดโครงการอบรมนั้นเน้นใน

ส่วนของการปฏิบัติและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีขั้นตอนและมีกระบวนการ โดยเฉพาะเน้นการศึกษาปัญหา การแก้ปัญหา และนำวิธีการที่ถูกต้องมาปฏิบัติควบคู่ไปกับหลักธรรม ดังนั้นการเรียนการสอนในหลักสูตรของโรงเรียน จึงควรจัดควบคู่ไปกับการจัดอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพอย่างสมบูรณ์ และโรงเรียนควรมีการนำหลักการและวิธีการจัดโครงการอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย มาจัดเป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนให้กับนักเรียนด้วย

ในส่วนของเนื้อหาที่จัดอบรมนั้นตรงตามความต้องการของนักเรียนมากที่สุดและมีนักเรียนส่วนหนึ่งต้องการให้เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติซึ่งตรงกับความเห็นของวิทยากรที่ต้องการเพิ่มเติมเนื้อหาพุทธประวัตินี้ เพราะการสอนให้รู้และเข้าใจพุทธประวัติ สามารถสร้างให้เกิดความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี และเกิดการปฏิบัติตามหลักธรรมตามมา ซึ่งในหลักสูตรพระพุทธศาสนา (ฉบับปรับปรุง 2533) ก็มีการเน้นให้นักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับพุทธประวัตินี้ด้วย ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) ดังนั้น เพื่อให้การจัดอบรมมีความสมบูรณ์ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม จึงควรจัดเนื้อหาในส่วนของพุทธประวัติเพิ่มขึ้นด้วย

เทคนิควิธีการที่ได้รับจากการอบรม

1. สำหรับครูผู้เข้ารับการอบรม

กิจกรรมที่ครูได้รับซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจให้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นกิจกรรมสวดมนต์และฝึกสมาธิและกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ เพราะกิจกรรมสวดมนต์และฝึกสมาธิเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนจะต้องปฏิบัติทุกวันในขณะที่เข้ารับการอบรม ทำให้เห็นประโยชน์จากที่ได้มีการปฏิบัติ เพราะจากการได้ลงมือปฏิบัติทำให้เห็นกระจ่างว่า ปฏิบัติแล้วจะได้ผลและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ฮาไฟ สุจริตกุล, 2530) สำหรับกิจกรรมบายศรีสู่ขวัญเป็นเสมือนการต้อนรับผู้เข้ารับการอบรมสู่สถานที่ เพื่อเข้ารับการอบรมและเป็นการสร้างความพร้อมให้ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างความประทับใจและเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจดึงดูดให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ที่จัดในกระบวนการอบรม นอกจากจะเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจริยธรรมแล้วยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของชาติได้อีกทางหนึ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมประเพณีไทย ในส่วนของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมครูส่วนใหญ่ ร้อยละ 52 มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอบรมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า การจัดกิจกรรมนั้นเน้นการให้ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งการจัดกิจกรรมในการอบรมเพื่อการพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมให้มีจิตสำนึกในการปรับพฤติกรรมให้เป็นครูที่มีคุณภาพ จะต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เข้ารับการอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคการฝึกอบรมที่ผู้เข้ารับการอบรมเป็น

ศูนย์กลาง (เครือข่าย ลีเมอภิชชาติ, 2531) ซึ่งทุกกิจกรรมของโครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ก็เป็นกิจกรรมที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลาง

2. สำหรับนักเรียนผู้เข้ารับการอบรม

จากการเข้ารับการอบรมโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับกิจกรรมสร้างความสามัคคี คิดเป็นร้อยละ 95.4 ซึ่งเป็นกิจกรรมที่วิทยากรให้ความสำคัญด้วย เพราะเป็นกิจกรรมที่นักเรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรม การจัดกิจกรรมนี้ก็เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคุณธรรมเกี่ยวกับความสามัคคีโดยการปฏิบัติจริง นับว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างความประทับใจให้กับนักเรียนและต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก สำหรับเทคนิคที่ได้รับจากการอบรมนักเรียน สนใจการเล่านิทานเป็นพิเศษ คิดเป็นร้อยละ 87.1 เพราะในวัยเด็กของนักเรียนสนใจการเล่าเรื่อง โดยเฉพาะนิทาน และนิทานธรรม จะเป็นเรื่องของการแสดงตัวอย่างธรรมะ โดยตัวละครในนิทาน ซึ่งนักเรียนจะสามารถมองเห็นและเข้าใจหลักธรรมได้มากขึ้น และนิทานธรรมหรือชาดก มีอยู่จำนวนมาก ดังนั้นการอบรมควรนำการเล่านิทานเข้ามาเพิ่มขึ้น และจัดเทคนิคอื่นๆ เข้ามาร่วมด้วย เพราะการฝึกอบรมควรมีเทคนิคอบรมที่หลากหลาย

แนวคิดและทัศนคติที่ได้รับจากการอบรม

1. สำหรับครูผู้เข้ารับการอบรม

จากการเข้ารับการอบรม ครูมีแนวความคิดว่า มีความต้องการจะนำหลักธรรมคำสอนมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียน มีความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่ง ก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการอบรมสามารถพัฒนาครูส่วนใหญ่ให้เกิดจิตสำนึกในการที่จะเป็นแม่พิมพ์ที่ดีของชาติ เกิดอุดมการณ์ในการทำงานเพื่อมวลชน ไม่ทำงานเพื่อตนเอง และมีความรักศิษย์เหมือนลูกของตน แสดงว่าการจัดอบรมมีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ตรงตามความคิดเห็นของหัวหน้าโครงการอบรม มีผลทำให้ครูมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเข้าใจผู้อื่นมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านการสอนด้วยความรัก และความเต็มใจ ได้เป็นผลสำเร็จมากที่สุด

2. สำหรับนักเรียนผู้เข้ารับการอบรม

จากการเข้ารับการอบรมนักเรียนเกิดแนวความคิดและทัศนคติว่า การทำความดี ละเว้นความชั่ว เป็นหลักคำสอนที่นำมาใช้ในชีวิตประจำวัน แล้วจะเกิดประโยชน์กับตัวเองและสังคมได้มาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดโครงการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรมสามารถพัฒนาแนวความคิดของนักเรียนให้เกิดความศรัทธาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งเป็นผลให้นักเรียนนำมาปฏิบัติในอันที่จะเกิดประโยชน์กับตัวนักเรียนต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการอบรมและการนำไปใช้

1. สำหรับครูผู้เข้ารับการอบรม

หลังจากเข้ารับการอบรมครูได้ประพุดิคนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน แสดงว่า ครูมีความเห็นว่าการปฏิบัติคนเป็นแบบอย่างที่ดีกับศิษย์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างมากในการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมซึ่งสอดคล้องกับหลักในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของ บรรเทา กิตติศักดิ์ (ม.ป.ป.)ที่ว่า

1. ต้องให้มีการปฏิบัติมากกว่าการเรียนรู้แต่เนื้อหาวิชา

2. จริยธรรมต้องสอนทุกระดับชั้นและสอดแทรกอยู่ในทุกวิชา ครูทุกคนจะต้องเข้าใจและเป็นหน้าที่ของครูทุกคน และจริยธรรมจะเกิดขึ้นได้ จะต้องมีการอบรมอย่างสม่ำเสมอ

3. การประพุดิปฏิบัติตัวของครู ครูจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการปลูกฝัง และพัฒนาให้กับนักเรียน

แสดงว่าส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก ลักษณะการดำเนินงานของโครงการที่มีแนวการอบรม เทคนิคการอบรมที่อาศัยนวัตกรรมสมัยใหม่ มีกระบวนการสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู และมีการสร้างศรัทธาในการนำเอาหลักธรรมไปใช้ในชีวิตจริง ตามที่หัวหน้าโครงการได้กล่าวไว้

2. สำหรับนักเรียนผู้เข้ารับการอบรม

หลังจากเข้ารับการอบรมนักเรียนส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยตั้งใจเรียนและมีสมาธิดีขึ้น มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยการเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ และช่วยเหลืองานต่าง ๆ รวมไปถึงมีความประพุดิดี มีมารยาทเรียบร้อย และมีการปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมตามการรับรู้ของนักเรียน ทั้ง 5 ด้าน คือ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความสามัคคี ความกตัญญูต่อเวที ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก แสดงว่า ส่วนหนึ่งมีผลมาจากลักษณะการดำเนินงานของโครงการที่มีแนวการอบรม โดยเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเยาวชนสร้างระเบียบวินัย ความสามัคคี ให้เยาวชนนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถลด ละ เลิก อบายมุขและยาเสพติดต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1. กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบาย โครงการ และงบประมาณที่ชัดเจน โดยเน้นในเรื่องของการฝึกอบรมพัฒนาคุณภาพครู และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับนักเรียน โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

2. กระทรวงศึกษาธิการควรมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งเอกชนและรัฐบาล เพื่อจัดเป็นองค์กรสำหรับการฝึกอบรมโดยเฉพาะ ให้กับเยาวชน และประชาชน

ทั่วประเทศ

3. มีการจัดศูนย์ฝึกอบรมไว้เฉพาะในแต่ละจังหวัด หรือแต่ละจุดสำคัญ เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมทางด้านจริยธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้สะดวกกับผู้เข้ารับการอบรม และเป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการอบรมทางด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการอบรมให้สูงขึ้น

4. กระทรวงศึกษาธิการควรให้ความร่วมมือกับศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา แห่งประเทศไทย ในการพัฒนาบุคลากรผู้ที่จะเป็นวิทยากรหรือพระวิทยากร และร่วมกันจัดเตรียม และทำสื่อให้เพียงพอกับจำนวนผู้เข้ารับการอบรม เพื่อผลที่จะเกิดกับผู้เข้ารับการอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการจัดโครงการพัฒนาบุคลากรไว้สำหรับเป็นผู้ฝึกอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะ ซึ่งต้องมีทั้งพระภิกษุและฆราวาส เพื่อจัดให้กับเยาวชนและบุคลากรทั่วประเทศโดยคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม มาเป็นวิทยากร

ข้อเสนอแนะสำหรับศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

1. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรการอบรม โครงการอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมครู ในเรื่องการทำสมาธิ การปฏิบัติธรรมที่ถูกต้องให้กับครูเพิ่มขึ้น เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้จากการอบรม มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการอบรมที่จะได้ประโยชน์สูงสุดกับผู้เข้ารับการอบรม เพราะเป็นเรื่องที่ครูต้องการจะนำไปใช้

2. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรทั้งเนื้อหาและกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม และให้มีความเหมาะสมกับเวลาที่จัดอบรม

3. ควรมีการพัฒนาบุคลากรสำหรับฝึกอบรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เพิ่มขึ้น โดยขอความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ โดยการจัดอบรมให้กับพระภิกษุครู และบุคลากรที่มีความสนใจต่อการเข้าร่วม เป็นผู้ฝึกอบรมอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับโรงเรียน

1. ครูควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างความเลื่อมใสศรัทธาและเป็นแนวการปฏิบัติให้กับนักเรียน

2. ครูควรดูแลความประพฤติของนักเรียนให้ปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเน้นการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันให้มากขึ้น

3. ผู้บริหารและครูควรให้ความสำคัญกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนาด้วยการอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง

4. ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญในการจัดอบรมเกี่ยวกับ จริยธรรมและศีลธรรม ให้แก่นักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้มีความประพฤติที่ถูกต้อง มีกิริยา มารยาทที่ดี และมีการปฏิบัติตนตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา

5. ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันให้มีการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ในทุกระดับชั้นเพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานในเรื่องพระพุทธศาสนาสำหรับเตรียมความพร้อมให้กับ ตัวนักเรียนในการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เพื่อเข้ารับการอบรมเยาวชนเข้าค่ายพุทธธรรม

6. ผู้บริหารและครูควรให้ความร่วมมือกับศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยในการประเมินผลการฝึกอบรมภายหลังจากการเข้ารับการอบรมไปแล้ว โดยการส่งข้อมูลจาก การประเมินผลไปยังศูนย์ฝึกอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย เพื่อเป็น การติดตามผลระยะยาว และเป็นการพัฒนาผู้เข้ารับการอบรมอย่างต่อเนื่องด้วย

7. ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และ พัฒนานักเรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรม เพราะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่จะ เกิดกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดโครงการฝึกอบรมของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ที่เหมาะสมที่จะจัดให้กับครูและนักเรียนในระดับต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการจัดโครงการฝึกอบรมของศูนย์ส่งเสริม พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยในระดับชั้นที่สูงขึ้น เช่น ระดับมัธยมศึกษาหรือระดับอุดมศึกษา

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดโครงการฝึกอบรมของศูนย์ส่งเสริม พระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาที่จัดอบรมในแนวเดียวกัน

4. ควรมีการศึกษาเจาะลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดโครงการอบรมเพื่อส่งเสริม การเรียนการสอนของศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทยที่ให้กับเยาวชนและบุคลากร ในระดับต่าง ๆ